

Årsberetning

– og litt til...

2001

Side	2	Dette er Statens Pensjonskasse
	4	VEIVALG
	8	STATENS PENSJONSKASSES BERETNING
	11	ORGANISASJONSKART
	12	REGNSKAP MED NOTER
	14	• Statens Pensjonskasse forvaltningsbedrift
	15	• Statens Pensjonskasse
	23	TOTUSENOGEN
	23	• Pensjon
	25	• Forsikring
	26	• Lån
	27	• Ventelønn
	28	BESTANDSSTATISTIKK
	32	PENSJONSORDNINGEN FOR STATSRÅDER

Dette er Statens Pensjonskasse

Statens Pensjonskasse er landets største offentlige tjenestepensjonsordning, og ble opprettet i 1917. Fra 1. januar 2001 er Statens Pensjonskasse organisert som forvaltningsbedrift under Arbeids- og administrasjonsdepartementet.

Vi administrerer pensjonsordningen for statsansatte og store deler av undervisnings- og forskningssektoren. For de statsansatte er medlemskapet i Statens Pensjonskasse obligatorisk. I tillegg er virksomheter som statsforetak, statsaksjeselskaper og andre virksomheter med offentlig tilknytning medlemmer hos oss på frivillig basis. For medlemskapet betales det to prosent pensjonsinnskudd av lønnen til hvert enkelt medlem. Arbeidsgiverne betaler i tillegg en arbeidsgiverandel.

For dette får medlemmene nyte godt av en hel rekke ytelser. Mange forbinder Statens Pensjonskasse først og fremst med alderspensjoner, men ved behov gir medlemskapet også rett til to andre viktige pensjonsytelser: uførepensjon og etterlattepensjon. I tillegg har medlemmer som ikke er ansatt i staten og ikke omfattes av tjenestemannsloven rett til vartpenger dersom de skulle miste arbeidet sitt på grunn av overtallighet. Vi administrerer også to forsikringsordninger som ikke er knyttet direkte til medlemskapet, men som likevel angår svært mange av medlemmene våre: yrkesskade-forsikring og gruppelivsforsikring. Alle medlemmer som er ansatt i medlemsberettiget stilling og alle pensjonister kan dessuten søke boliglån hos oss.

Mer om de forskjellige ordningene kan du lese lengre bak i denne årsberetningen.

Utenom vår egen pensjonsordning administrerer Statens Pensjonskasse også: Pensjonsordningen for statsråder, Pensjonsordningen for Den Norske Opera, Pensjonsordningen for ledsagere i utenrikstjenesten og Pensjonsordningen for sametingsrepresentanter. Dessuten administrerer vi delvis Pensjonsordningen for stortingsrepresentanter.

Veivalg

Statens Pensjonskasse har siden 1995 drevet et betydelig utviklings- og omstillingsarbeid. Vi leverer nå tilfredsstillende resultater, og har så langt fått på plass nødvendige rammebetingelser for å kunne møte fremtidens utfordringer. I løpet av de siste fire årene er produktiviteten økt med nær 40 prosent, punktligheten er tilfredsstillende på de fleste områder og tilgjengeligheten er oppe på et godt nivå. Når det gjelder kvaliteten på pensjonsutbetalingene gjenstår det fortsatt noe, men dette har vi tatt godt tak i. Vi står bedre rustet enn tidligere til å møte økende konkurranse, teknologiske endringer, og ikke minst omstillinger i offentlig sektor og tilhørende endringer i pensjonsordningene.

Fremtidens tjenstepensjoner vil måtte tilpasse seg behovet for et mer fleksibelt arbeidsmarked og krav om bedre kontroll med pensjonskostnadene. De vil i større grad enn i dag være opptjent hos mange ulike arbeidsgivere, forsikringsselskaper og fondsforvaltere. Ytelsespensjoner er i dag tilnærmet enerådende. Trolig vil vi se en trend i retning av flere innskuddsbaserte ordninger, slik man blant annet erfarer i Sverige.

Utviklingen innebærer at Statens Pensjonskasses rolle som pensjonsleverandør vil bli endret. For den enkelte arbeidstaker blir det stadig vanskeligere å få oversikt over egen pensjonssituasjon. Dette fører til at dagens og fremtidens arbeidstakere vil ha et større behov for, og stille krav om, mer og bedre informasjon fra sine leverandører av pensjon og forsik-

ring. Trolig vil det de neste årene også i økende grad komme krav om mer individuelt tilrettelagte pensjonsløsninger. Dette kan innebære løsninger hvor arbeidstakeren selv i større grad kan legge opp den spareplanen som passer best, ut fra sivilstatus, økonomi og egne preferanser. Ikke minst vil arbeidstakeren kunne ønske å endre spareplanen underveis i livet, etter som situasjonen og preferansene endres.

En rekke drivkrefter og tunge trender påvirker Statens Pensjonskasse som forvalter av pensjonsregelverket, som produsent av tjenester, og som distributør av pensjonsprodukter til kundene. Mange og store utfordringer står i kø. Det er viktig at Statens Pensjonskasse har et klart bilde av hva som skjer i omverdenen, samt har evnen til å tilpasse

seg de forandringer som pågår, og som med rimelig grad av sikkerhet kan forutsees.

Forvalter av regelverk

Statens Pensjonskasse som regelverksforvalter møter et økende behov for endringer i det eksisterende regelverket. Det er viktig å få til et enklere pensjonssystem. Dette gjelder særlig de offentlige tjenstepensjonsordningene og samordningsregelverket, som er særdeles komplisert og lite tilgjengelig. En overgang fra brutto- til nettberegning av offentlige tjenstepensjoner kan være en aktuell løsning, men dette er et kontroversielt spørsmål. Pensjonspolitikken vil få økt fokus, ikke minst i forhold til spørsmålet om fremtidig finansiering av folketrygden (som er fullt utbygget i 2007). Pensjonskommisjonen vil formodentlig også komme til å stille

spørsmål om hvorvidt det er rimelig at offentlig ansattes pensjonsrettigheter ikke skal påvirkes av eventuelle endringer i det alminnelige pensjonssystemet (folketrygden), all den tid ansatte i privat sektor må akseptere slike endringer.

For blant annet å unngå rigiditet og innlåsingeffekter i arbeidsmarkedet, vil det bli nødvendig å få til en bedre harmonisering i forhold til private pensjonsordninger og eventuelle endringer på EU-siden. I dag er det liten eller ingen pensjonsmessig mobilitet mellom de offentlige og de private tjenstepensjonsordningene. Det kan skape et skille mellom det offentlige og det private arbeidsmarkedet, med tilhørende lavere arbeidskraftmobilitet. Manglende mobilitet kan føre til tyngre omstillingsprosesser og

Foto: Getty Images

reduert konkurranse. Å legge til rette for at pensjonsordningene kan videreføres på en god og trygg måte, vil trolig være et viktig bidrag for å gjøre nødvendige omstillingsprosesser motstandsdyktige i forhold til kritikk.

Innenfor de kollektive ordningene vil virksomhetene i stadig økende grad etter spørre individuelle løsninger, for eksempel i form av "kollektiv skreddersøm" på virksomhetsnivå, men også løsninger som innebærer at enkeltpersoner skal kunne påvirke sin pensjon. Det betyr at behovet for råd og informasjon vil øke, både overfor personkunder og medlemsvirksomhetene. Det er utvilsomt behov for en gjennomgang av de pensjonsordninger som forvaltes av Statens Pensjonskasse, med siktemål

å forenkle et komplisert og til dels uoversiktlig regelverk. Dermed vil en også kunne oppnå bedre service og ivareta et nødvendig effektiviseringsbehov for å møte eldrebølgen. Samtidig må Statens Pensjonskasses produkter tilpasses den nye virkeligheten på pensjonsområdet, slik at medlemmenes opptjente rettigheter kan ivaretas, og nye rettigheter blir i samsvar med den nye pensjonspolitikken.

Produsent av pensjonstjenester

Statens Pensjonskasse møter volumutfordringer. Vi vil få et sterkt økende antall pensjonister (antall pensjoner blir nesten fordoblet og det blir stadig færre betalende yrkesaktive medlemmer bak hver pensjonist). Vi står i tillegg overfor et økende informasjonsbehov og et stadig mer komplekst regel-

Kasper Holand
administrerende direktør

Kasper Holand

Foto: Megapix.no

verk, i kombinasjon med stadig mer differensierte karrieremønstre og varierte familieforhold. I en slik situasjon er det en utfordring for Statens Pensjonskasse som produsent/ leverandør å opprettholde kvalitet i pensjonsberegninger og rettidig utbetaling av pensjoner.

Det er nødvendig med kontinuerlig investering og utvikling i arbeidsprosesser, teknologi og medarbeidere, for å makte den sterke økningen og endringen i oppgaver, samtidig som vi sikrer punktlighet, kvalitet og kundeservice i leveransene.

På flere områder er det behov for kvalitets- og standardøkninger. Informasjon er et av disse områdene. Informasjonen til personkundene må bedres, men fordi det er så ressurskrevende, må målrealiseringen skje trinnvis. Vi har nå et sterkt fokus

på å utnytte vår moderne teknologiske plattform til å utvikle nye og interaktive løsninger i kommunikasjonsområdet med våre kunder. Hensikten er blant annet å øke tilgjengeligheten ytterligere og å gi bedre individuell service. Dette innebærer at vi ved hjelp av internettbaserte løsninger skal gi personlig og individuell informasjon akkurat når den enkelte selv ser behov for og ønsker det!

Statens Pensjonskasse har de desidert laveste administrasjons- og driftskostnadene, sett i forhold til alle sammenlignbare pensjonsordninger og livsforsikringselskaper i landet. Selv om vi skal bruke noe mer ressurser for å bedre tilbudet, blant annet på rettighetsinformasjon, er det fortsatt vårt mål å være særdeles konkurransedyktige på kostnadsdelen. Dette kostnadsbildet er mulig fordi

Statens Pensjonskasse så langt har tilbudt kun ett pensjonsprodukt.

Vi er imidlertid avhengige av økonomisk evne til å møte disse volum- og informasjonsutfordringene. I de nærmeste årene er det nødvendig med et nivå på de finansielle ressursene til utvikling og investering på 10-15 prosent av driftskostnadene. For å kunne møte utfordringene fremover er det viktig at intensjonene i den aktivitetsbaserte finansieringsmodellen blir fulgt opp - i motsatt fall må ambisjonene justeres ned.

Statens Pensjonskasse vil måtte forholde seg til økende konkurranse som leverandør, blant annet som følge av strukturendringer i offentlig sektor - sykehusreformen er et aktuelt eksempel. Prosessen med å skille den statlige tjeneste-

ytingen fra selve forvaltningen vil trolig fortsette i stigende tempo.

De "fristilte", som for eksempel Posten og NSB, arbeider under andre rammevilkår enn den gang de var en del av statsforvaltningen. De har følgelig også nye og endrede behov på pensjonsområdet. For de konkurranseutsatte virksomhetene er det svært viktig å få til en løsning som innebærer at pensjonskapitalen reelt kan funderes. Etter Statens Pensjonskasses syn vil alle endringer som innebærer en fondering av statens pensjonsforpliktelser øke mulighetene for å gjøre endringer i det øvrige pensjonssystemet. Full effekt av en fondering av fremtidige rettigheter (fleksibilitet ved eventuelt salg, fusjoner eller deling av fristilte, statlige selskaper) vil imidlertid først kunne oppnås etter rundt 30 år.

Dersom Statens Pensjonskasse, i tillegg til de basisprodukter som tilbys i dag, også skal kunne tilby nye pensjonsprodukter, for eksempel i samsvar med lovene om foretakspensjon og innskuddspensjon, bør det kunne skje gjennom et eget aksjeselskap med konsesjon som livsforsikringselskap. På denne måten kan man sikre likeverdige og ikke-diskriminerende rammebetingelser i forhold til private konkurrenter. Det vil også gjelde dersom Statens Pensjonskasse skal ha en leverandørrolle i forhold til kommunal sektor.

Distributør av pensjonsprodukter

Statens Pensjonskasses rolle som distributør av pensjonsprodukter er i dag konsentrert om egenproduksjon, med teknisk bistand fra Rikstrygdeverket når det gjelder utbetaling av pensjo-

ner. Denne rollen vil måtte få et helt nytt innhold. Det vil også i økende grad bli krav om kundetilpassede løsninger, så vel fra individuelle kunder som fra virksomhetene. Kundene vil kreve et større produktvalg enn i dag. Kundene vil også sammenligne kvalitet og pris på det de får fra Statens Pensjonskasse med tilsvarende fra andre leverandører. Internett-teknologien driver utviklingen raskt, og en rekke nye aktører vil komme på banen.

Som distributør må Statens Pensjonskasse forstå kundenes preferanser og forvalte deres interesser, for eksempel ønsker om trygghet, service, fleksibilitet og valgfrihet. Som distributør i et fremtidig konkurransemarked for kollektive tjenstepensjoner må Statens Pensjonskasse følgelig kunne tilby flere produkter (nye verdiøkende

tjenester) enn dagens egenproduserte bruttopensjon.

Langsiktighet er nødvendig

Pensjoner er langsiktige av natur, med tidshorisonter fra 60 til 80 år fra innmelding til siste pensjon er utbetalt. Medlemmene må ha tillit til at når de innbetaler premie i ung alder, får de en god og trygg pensjon når de blir gamle. God informasjon og service er avgjørende for dette tillitsforholdet!

Mange av Statens Pensjonskasses oppgaver ligger derfor tilnærmet fast de neste femten årene, uavhengig av hva som gjøres av regel- og strukturendringer. Også av den grunn er det viktig at vi gjør de riktige valgene nå, slik at vi i minst mulig grad står overfor uventede hendelser om ti år. ■

Statens Pensjonskasses beretning

År 2001 var på mange måter det første året i en ny epoke for Statens Pensjonskasse. Flere viktige milepæler ble nådd, og vesentlige endringer i organisering og finansiering ble gjennomført.

Ved utgangen av 2001 fremsto Statens Pensjonskasse som en virksomhet med høy grad av måloppnåelse. Dette er den plattformen vi står på når vi skal møte morgendagens driftsutfordringer og innfri forventninger om forventede moderniseringer og omstillinger i det norske pensjonslandskapet.

SPK Forvaltningsbedrift

Første januar 2001 ble Statens Pensjonskasses driftsorganisasjon omdannet til en statlig forvaltningsbedrift (i det videre omtalt som SPK forvaltningsbedrift). SPK forvaltningsbedrift drives i hovedsak etter ordinære forretningsmessige prinsipper, og følger reglene for god regnskapsskikk.

Formålet med etableringen av SPK forvaltningsbedrift var å skape gode incitamenter for en effektiv administrasjon av pensjonsordningene, synliggjøre verdier og kostnader og legge til rette for mer langsiktige og forretningsbaserte investeringer.

Det første året som forvaltningsbedrift har gitt gode resultater. Driftsresultatet viser et overskudd på 39,5 millioner kroner. Av dette

har staten tatt ut 8,7 millioner kroner i utbytte, mens det øvrige er tilbakeført Statens Pensjonskasse som reinvestering i driftsmidler og avsetninger til egenkapital for fremtidige investeringer. Forvaltningsbedriftens bokførte verdi økte med 60 prosent i 2001.

Pensjonsforpliktelsene

Samtidig som Statens Pensjonskasses driftsorganisasjon ble omdannet til forvaltningsbedrift, ble den økonomiske organiseringen av pensjonsordningene og øvrige produkter som Statens Pensjonskasse administrerer forbedret. I praksis er dette gjort ved at pensjonsordningene og øvrige produkter rent regnskapsteknisk er organisert i et felles "selskap". Gjennom dette regnskapstekniske grepet kan vi i denne årsberetningen for første gang fremstille de samlede økonomiske resultater, verdier og betalingsstrømmer for pensjonsordninger og øvrige produkter som administreres av Statens Pensjonskasse. Regnskapet viser at de samlede forpliktelser har en verdi på 231,3 milliarder kroner, noe som er en økning på 18 milliarder (8,5 prosent) i forhold til 2000.

Riktig pensjon til rett tid

Statens Pensjonskasse har i flere år arbeidet hardt for å nå målet om å utbetale pensjonene til riktig tid, beregne pensjonene korrekt og gi god tilgjengelighet og service.

I 1999 innførte vi en utbetalingsgaranti som innebærer at dersom medlemmene søker om pensjon i tide, garanterer vi at pensjonen vil bli utbetalt første måned etter at lønnen stopper. I 2001 ble denne garantien oppfylt i tilnærmet 100 prosent av tilfellene.

Korrekt beregning av nye pensjoner har av ulike årsaker vært et problemområde for Statens Pensjonskasse i mange år. I 2001 innfridde vi departementets resultatkrav om at 95 prosent av de nye pensjonene som startes skal være korrekt beregnet. Vi måtte imidlertid reberegne i underkant av 10 prosent av alle de nye pensjonene i 2001 for å nå dette målet. Vi kommer fortsatt til å satse sterkt på ytterligere forbedring når det gjelder kvaliteten på dette området.

Service og tilgjengelighet

Med over 850 000 medlemmer og pensjonister og

ca. 4 500 medlemsvirksomheter stilles det store krav til vår informasjon, kommunikasjon, service og tilgjengelighet. Tilgjengeligheten i 2001 har vært god.

98 prosent av de som ringer til vårt kundesenter får svar første gang de ringer. Totalt besvarte kundesenteret ca. 85 000 telefoner i løpet av året. I tillegg har vi hatt et betydelig antall telefoner angående boliglån og innenfor andre fagområder.

Alle brev blir besvart innen fire uker, eller det gis foreløpig svar der sakens karakter er av en slik art at den krever lengre svartid.

I løpet av 2001 har også i underkant av 25 000 medlemmer fått passord som gir dem elektronisk tilgang til opplysninger om eget medlemskap i Statens Pensjonskasses medlemsregister. Via Internett kan disse medlemmene på eget initiativ og uavhengig av tid og sted få ut opplysninger om hvilke medlemsdata som er registrert om dem i Statens Pensjonskasse, hvor mye de vil få i pensjon dersom de slutter i medlemsberettiget stilling i dag og hvor stor pensjonen blir dersom de

Foto: Megapix.no

fortsetter i stillingen frem til aldersgrensen.

Statens Pensjonskasse har som mål å kunne gi individualisert, hendelsesbasert informasjon til våre medlemmer. Med det store antall medlemmer og pensjonister Statens Pensjonskasse må forholde seg til, er vi avhengig av elektronisk teknologi som sentral kanal for å fylle de stadig mer individualiserte informasjons- og kommunikasjonsbehovene. Vi skal selvsagt fortsatt tilby informasjon via tradisjonelle kanaler som brosjyrer og brev, men nye informasjonstjenester vil primært bli utviklet for distribusjon via elektroniske kanaler. I løpet av 2005 er det vårt mål at mer enn 50 prosent av våre medlemmer skal foretrekke Internett som kanal for å skaffe seg den informasjonen de trenger.

Boliglån

Antall boliglån har vist en stor vekst de siste årene. I løpet av 2001 økte de samlede utlånene som SPK forvaltningsbedrift administrerer (boliglånsordningen i Statens Pensjonskasse og låneordningen i Pensjonsordningen for apoteketaten) med ca. 4,3 milliarder kroner til ca. 11 milliarder kroner, noe som er en vekst på 66 prosent. Antall lån økte med ca. 7 200 lån til 35 000, noe som gir en vekst på 26 prosent. Gjennomsnittlig restgjeld er på ca. 313 500 kroner, det er en økning på ca. 37 prosent fra 2000. Tapene på utlån utgjorde 405 000 kroner, noe som utgjør 0,04 promille. Den store veksten har medført at det i 2001 har vært noe ventetid på å få søknader behandlet. Vi har prioritert lån til kjøp av ny bolig fremfor lån til refinansiering, noe som har

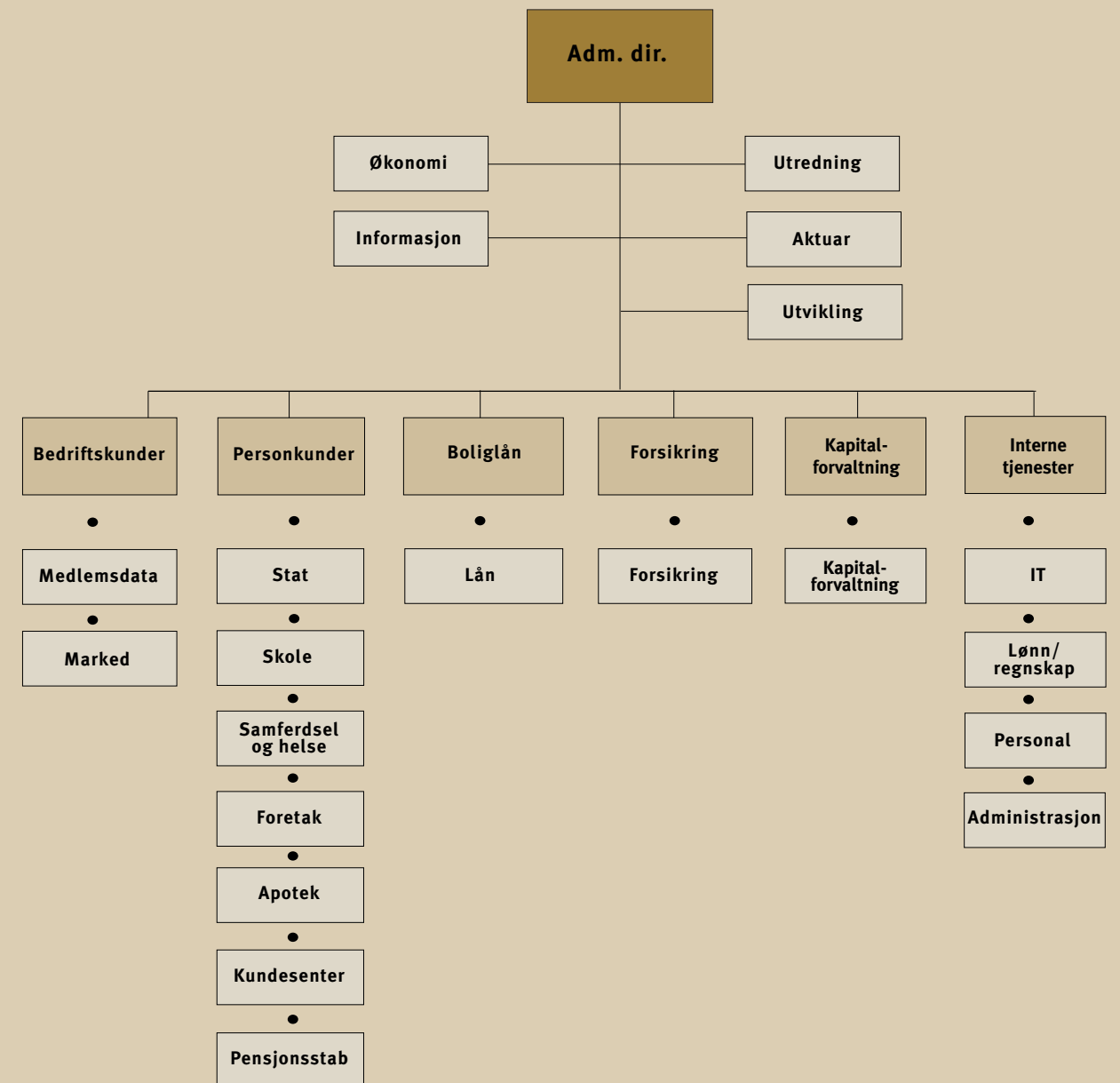
medført at i store deler av 2001 har ventetiden på lån til refinansiering vært på seks måneder. Ventetiden på lån til kjøp av bolig har vært på en måned, med unntak av januar og februar 2001.

Yrkesskadeforsikring og gruppelivsforsikring

Det ble i 2001 utbetalt erstatning i 166 yrkesskadesaker. Den samlede utbetalingen var på ca. 42 millioner kroner, det vil si ca. 255 000 kroner i gjennomsnitt, noe som er det samme som i 2000.

I 2001 utbetalte Statens Pensjonskasse gruppelivserstatning etter 245 personer, det er en nedgang på 7,2 prosent i forhold til 2000. Totalt ble det utbetalt gruppelivserstatninger for 75,3 millioner kroner, noe som er en nedgang på 6,6 prosent. Gjennomsnittlig

Organisasjonskart pr. 31.12.01

erstatningsbeløp var ca. 307 000 kroner, som gir en økning på 0,6 prosent fra 2000. I gjennomsnitt tok det 85 dager fra dødsdato til pengene ble utbetalt.

Ventelønn

2001 var det siste året Statens Pensjonskasse hadde ansvaret for å administrere ventelønnsordningen. Fra 2002 er ordningen overført til Aetat. Ved utgangen av 2001 var det 2 638 ventelønnsberettigede, hvorav 2 006 mottok ventelønn.

SPKs ansatte

Ved utgangen av 2001 hadde vi 298 ansatte. Det er en økning på 10 prosent fra året før. Økningen skyldes i første rekke en oppbemanning i låneenheten og IT-enheten. 66 prosent av de ansatte er kvinner. Andelen kvinnelige ledere er 45 prosent. 5 prosent av våre medarbeidere har innvandringsbakgrunn. Den positive trenden når det gjelder redusert personalomsetning (turn-over) de siste årene fortsatte i 2001 med en nedgang til 8 prosent. Sykefraværet har vist en liten nedgang til 5,8 prosent, hvorav korttidsfraværet utgjør 2,3 prosent.

Utfordringer

Statens Pensjonskasse må forholde seg aktivt til debatten om utvikling av de nor-

ske pensjonssystemene, der Pensjonskommisjonen er en viktig aktør. Langsiktighet er et vesentlig begrep i Statens Pensjonskasses oppgaveløsning. Selv om det skulle bli markerte endringer i de norske pensjonssystemene i årene som kommer, vil det kreve lange overgangsordninger. Statens Pensjonskasse har gjort utregninger som viser at våre oppgaver vil øke med ca. 250 prosent de neste 15 årene. Denne økningen skyldes den forestående eldrebølgen, økte krav til informasjon og økt kompleksitet i saksbehandlingen som følge av nye arbeids-, familie- og karriereforhold, samt økt kompleksitet i regelverket. For å møte denne store veksten i arbeidsoppgaver vil Statens Pensjonskasse de neste fire årene satse på tre gjennomgående investeringsprogrammer innenfor områdene informasjons- og kommunikasjonsteknologi, elektronisk samhandling og kvalitet og prosess.

Statens Pensjonskasses rolle som en av de sentrale tjenesteleverandørene på tjenestepensjonsområdet ble synliggjort på en ny måte i 2001. I løpet av 2001 ble det ført samtaler med KLP Forsikring med sikte på å vurdere en sammenslåing av de to virksomhetene. Fusjonen ble ikke slutført, men prosessen

viste likevel at Statens Pensjonskasse er og blir oppfattet som en sentral leverandør i markedet for tjenestepensjoner. Vi vil fortsette arbeidet med å utnytte denne posisjonen til beste både for medlemmer og eiere.

Styret

Styret for Statens Pensjonskasse er omtalt i lov om Statens Pensjonskasse §§ 2 og 3. Nærmere instruks om styret er gitt ved kongelig resolusjon av 2. april 1976, sist endret 14. september 1984.

Styret har i 2001 bestått av følgende medlemmer: Høyesterettsdommer (pensjonert) Rolv Hellesylt Nestleder for LO-stat Berit Irene Tolg (varamedlem: leder for Norsk lærerlag Helga Hjetland) Adm. dir. i Statens Pensjonskasse Alf J. Raaum (til 01.12) (varamedlem avd. dir. Ole Chr. Moen) Styret hadde i fjor ni møter.

Forskjellige grupper medlemmer i Statens Pensjonskasse pr. 31.12.2001

Sentral statsforvaltning	104 000
Forvaltningsbedrifter	4 000
Fristilt forretningsdrift	42 000
Forskningsinstitusjoner (offentlige og private)	6 000
Universiteter og høyskoler (offentlige og private)	24 000
Skoleverket	96 000
Øvrige ikke-statlige virksomheter	4 000
Totalt	280 000

Saker til trygderetten og forsikringsklagekontoret

I løpet av 2001 behandlet Trygderetten 26 ankesaker med Statens Pensjonskasse som motpart. Vårt vedtak ble bekreftet i 23 av sakene og delvis bekreftet i én sak. Én sak ble omgjort og én ble returnert for ny behandling.

I løpet av året ble våre avgjørelser i gruppelivs- og yrkesskadesaker klaget inn for Forsikringsklagekontoret i 19 tilfeller. 17 av sakene gjaldt yrkesskadeordningen og to gjaldt gruppelivsordningen.

Ti av de innklagede sakene ble avsluttet i løpet av året. I ni av dem var Forsikringsklagekontoret enig i Statens Pensjonskasses standpunkt. I den siste saken forandret Statens Pensjonskasse standpunkt før Forsikringsklagekontoret hadde behandlet den, og saken er nå avsluttet. Resten av sakene er fortsatt til behandling.

Regnskap

Samtidig med at Statens Pensjonskasses driftsorganisasjon ble omdannet til forvaltningsbedrift, ble det innført en ny økonomimodell for Statens Pensjonskasses virksomhet. Hovedprinsippene i den nye

økonomimodellen er å skille pensjonsordningens økonomi fra driftsorganisasjonens økonomi. I regnskapsmessig forstand er derfor de pensjonsordninger som er knyttet til lov om Statens Pensjonskasse fremstilt i et

selvstendig regnskap, mens regnskapet for driftsorganisasjonen er presentert i regnskapet for SPK Forvaltningsbedrift. Som følge av den nye økonomimodellen som ble implementert ved over-

gangen til forvaltningsbedrift 1. januar 2001, kan Statens Pensjonskasse i denne årsberetningen legge frem regnskaper som ikke bare viser pensjonsutbetalinger, men også de samlede økonomiske størrelser og verdier. De regnskaper som presenteres følger de alminnelige forretningsmessige prinsipper som gjelder for private selskaper. Statens Pensjonskasses regnskaper etter statens kontantregnskapsprinsipper, presenteres årlig i stortingsmelding nr. 3, og gjengis derfor ikke i denne årsberetningen.

Statens Pensjonskasse

Regnskapet for Statens Pensjonskasse viser de samlede pensjonsforpliktelsene etter lov om Statens Pensjonskasse og tilknyttede lovfestede ordninger. Selv om Statens Pensjonskasse er en ikke-fondert pensjonsordning, har vi hatt som mål å fremstille de samlede økonomiske størrelser og pensjonsforpliktelser som om Statens Pensjonskasse hadde vært fondert. Vi har derfor måttet simulere en del økonomiske størrelser, slik som avkastning på den beregnede kapitalen. Det har vært et mål at regnskapet til Statens Pensjonskasse i størst mulig grad skal

være oppstilt slik at det vises sammenlignbare størrelser med fonderte pensjonsselskaper. Vi har derfor tilstrebet å følge ordinære regnskapsregler for pensjonskasser og god regnskapsskikk, i den grad det har vært mulig. Tilsvarende gjelder for beregninger av pensjonsforpliktelsene, hvor vi har benyttet standard actuarielle prinsipper. Det understrekes imidlertid at i noen tilfeller har vi vært nødt til å gjøre forenklinger og tilpasninger. Nærmere detaljer om forutsetninger og beregninger fremkommer i notene.

SPK Forvaltningsbedrift

Regnskapet for SPK Forvaltningsbedrift viser de samlede økonomiske størrelser og verdier for Statens Pensjonskasses driftsorganisasjon. Regnskapet følger i hovedsak god regnskapsskikk og alminnelige forretningsmessige

prinsipper. De økonomiske størrelsene for SPK Forvaltningsbedrift vil være sammenlignbare for tilsvarende private driftsorganisasjoner.

Yrkesskade og gruppeliv

Statens Pensjonskasse administrerer også gruppe- og yrkesskadeordningen for statsansatte. På samme måte som for pensjonsforpliktelsene, tar Statens Pensjonskasse sikte på å presentere helhetlige regnskaper for disse ordningene. Av praktiske årsaker er imidlertid de økonomiske størrelsene for disse to produktene ikke innarbeidet i det presenterte regnskapet for Statens Pensjonskasse. Vi regner med å kunne innarbeide disse størrelsene i regnskapet for 2002.

Resultatregnskap for 2001

	Note	2001
Driftsinntekter		
Driftsinntekter		266 281 887
Driftskostnader		
Lønnskostnader	2	94 882 961
Avskrivning på varige driftsmidler	3	24 594 669
Andre driftskostnader		106 470 996
Sum driftskostnader		225 948 626
Driftsresultat		40 333 261
Finansinntekter/-kostnader		
Renter av statens kapital		-853 106
Andre rentekostnader		-24 164
Sum finansinntekter/-kostnader(-)		-877 270
Ordinært resultat		39 455 991
Årsresultat		39 455 991
Overføringer og disponeringer		
Til reguleringsfond		17 079 224
Overført annen egenkapital		13 720 767
Overskuddskrav		8 656 000
Sum overføringer og disponeringer		39 455 991

Balanse pr. 31.12.2001

Eiendeler	Note	31.12.01	31.12.00
Anleggsmidler			
Driftsmidler	3	69 785 975	72 952 604
Omløpsmidler			
Kundefordringer	4	8 537 950	104 715
Opptjente, ikke fakturerte inntekter		11 146 990	0
Bankinnskudd		0	197 794
Mellomregnskap FIN		23 726 127	2 825 601
Andre kortsiktige fordringer		489 215	511 420
Sum omløpsmidler		43 900 282	3 639 530
Sum eiendeler		113 686 257	76 592 134
Egenkapital og gjeld			
Egenkapital			
Annen egenkapital		43 273 371	29 552 604
Reguleringsfond		17 079 224	0
Sum egenkapital		60 352 595	29 552 604
Langsiktig gjeld			
Statens rentebærende kapital		27 035 793	43 400 000
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		12 626 810	0
Skyldig skattetrekk og offentlige avgifter		4 931 805	3 633 055
Forskuddsfakturerte inntekter		6 873 140	0
Annen kortsiktig gjeld		1 866 114	6 475
Sum kortsiktig gjeld		26 297 869	3 639 530
Sum egenkapital og gjeld		113 686 257	76 592 134

Noter

Note 1 Regnskapsprinsipper

DRIFTSMIDLER

Driftsmidler bokføres til anskaffelseskost fratrukket avskrivninger i henhold til avskrivningsplan. Anskaffelseskost for egenutviklede immaterielle eiendeler settes til direkte og indirekte kostnader som kan henføres til utviklingen av eiendelen.

KUNDEFORDRINGER

Kundefordringer er bokført til pålydende verdi.

INNETEKTER

Inntekter inntektsføres etter hvert som de opptjenes.

SAMMENLIGNINGSTALL RESULTAT

SPK Forvaltningsbedrift ble opprettet med virkning fra 01.01.2001. Det foreligger derfor ingen sammenligningstall for år 2000. Det er heller ikke satt opp proforma sammenligningstall for resultatet.

Note 2 Lønnskostnader/ antall ansatte

Ved utgangen av 2001 var det 298 ansatte i SPK Forvaltningsbedrift. Totale lønnskostnader utgjorde i 2001 kr 83 265 281, pensjonskostnader utgjorde kr 5 252 574 og arbeidsgiveravgift utgjorde kr 12 468 166. Øvrige ytelser utgjorde kr 728 612. Lønnskostnader som er aktivert i forbindelse med egenutvikling av immaterielle eiendeler er fratrukket i posten Lønnskostnader i resultatregnskapet.

Note 3 Driftsmidler

	Programvare	EDB-utstyr	Inventar/utstyr	Kontormaskiner	Total
Kostpris 01.01.	89 109 313	13 340 869	4 645 356	534 084	107 629 622
Tilgang	17 626 986	2 808 986	825 784	166 284	21 428 040
Kostpris 31.12.	106 736 299	16 149 855	5 471 140	700 368	129 057 662
Akk. avskr. 01.01.	25 442 034	6 393 276	2 476 735	364 972	34 677 017
Årets avskr.	21 857 974	1 978 768	691 907	66 021	24 594 670
Akk. avskr. 31.12.	47 300 008	8 372 044	3 168 642	430 993	59 271 687
Bokført verdi 31.12.	59 436 291	7 777 811	2 302 498	269 375	69 785 975
Avskrivningssatser:	25%	25%	15%	25%	

Avskrivninger foretas lineært av driftsmiddelets kostpris.

Note 4 Kundefordringer

Kundefordringer er bokført til pålydende verdi pr. 31.12.2001. Det er ikke foretatt avsetninger for påregnelig tap da faktiske tap erfaringsmessig er svært små.

Kontantstrømoppstilling 01.01-31.12 2001

Tall i hele kroner	2001
Kontantstrøm fra drift	
Innbetaling fra kunder	253 574 802
Sum	253 574 802
Betalte finansutgifter	-877 270
Lønn, offentlige trekk og avgifter	-93 584 210
Andre driftskostnader	-91 962 342
Sum	-186 423 823
Sum kontantstrøm fra drift	67 150 979
Kontantstrøm fra investeringer	
Utbetaling ved kjøp av driftsmidler	-21 428 040
Sum kontantstrøm fra investeringer	-21 428 040
Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	
Utbetaling av overskuddskrav	-8 656 000
Nedbetaling av gjeld	-16 364 207
Sum kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	-25 020 207
Netto kontantstrøm i perioden	20 702 732
Likviditetsbeholdning 1.1. (Mellomregnskap FIN/Bank)	3 023 395
Likviditetsbeholdning 31.12. (Mellomregnskap FIN/Bank)	23 726 127
Netto endring likvidbeholdning	20 702 732

Resultatregnskap for 2001

	Note	2001
Driftsinntekter		
Premieinntekter	3	4 949 584 878
Estimerede premieinntekter	4	3 695 815 044
Statstilskudd	5	1 298 018 137
Sum inntekter		9 943 418 059
Inntekter fra finansielle eiendeler		
Beregnet avkastning fiktivt fond	6	13 061 178 911
Renteinntekter bank		4 851
Renteinntekter utlån		497 516 708
Andre inntekter finansielle eiendeler		24 358 884
Sum inntekter av finansielle eiendeler		13 583 059 354
Forsikringsytelser		
Pensjoner	7	10 094 624 916
Endring i forsikringsmessige avsetninger		
Avsatt til pensjonsfond	8	13 500 000 000
Avsatt til administrasjonsfond	8	540 000 000
Avsatt til/overført fra(-) sikkerhetsfond	8	-1 307 000 000
Sum endringer i forsikringsmessige avsetninger		12 733 000 000
Driftskostnader		
Administrasjonskostnader	9	249 626 784
Avskrivning lån	12	307 233
Utbetalt ventelønn/vartpenger	14	263 521 127
Refundert ventelønn		-23 122 456
Forsinkelsesrenter		14 402 736
Sum driftskostnader		504 735 424
Resultat før særlige avsetninger		194 117 073
Årsresultat		194 117 073
Overføringer og disponeringer		
Avsatt til/overført fra(-) annen egenkapital	10	194 117 073
Sum disponeringer		194 117 073

Balanse pr. 31.12.2001

Eiendeler	Note	31.12.01	01.01.01
Finansielle anleggsmidler			
Boliglån	12	10 627 613 168	6 037 764 692
Fordring statskassen/fiktivt fond	6	220 018 890 152	211 924 204 272
Sum finansielle anleggsmidler		230 646 503 320	217 961 968 964
Fordringer			
Kundefordringer	13	892 571 950	616 319 634
Andre kortsiktige fordringer		10 145 160	21 695 836
Sum fordringer		902 717 110	638 015 470
Andre eiendeler			
Bankinnskudd		9 514 744	13 573 013
Sum eiendeler		231 558 735 174	218 613 557 447
Ansvarlig kapital, forsikringsmessige avsetninger og gjeld			
Ansvarlig kapital			
Statens Pensjonskasses fond		244 900 000	244 900 000
Annen egenkapital		216 465 447	22 348 375
Sum ansvarlig kapital	10	461 365 447	267 248 375
Forsikringsmessige avsetninger			
Pensjonsfond	8	221 500 000 000	208 000 000 000
Administrasjonsfond	8	8 860 000 000	8 320 000 000
Sikkerhetsfond	8	707 000 000	2 014 000 000
Sum forsikringsmessige avsetninger		231 067 000 000	218 334 000 000
Gjeld			
Annen gjeld		19 616 731	12 309 072
Påløpte kostnader			
Påløpte kostnader		10 752 996	0
Sum egenkapital og gjeld		231 558 735 174	218 613 557 447

Noter

Note 1 Generelt

Statens Pensjonskasse er ikke underlagt de samme rammebetingelser som private og kommunale pensjonsordninger. Resultatregnskapet og balansen som er presentert foran viser enkelte beregnede tallstørrelser. Dette er gjort for å vise hvordan regnskapet for Statens Pensjonskasse ville blitt presentert dersom virksomheten var underlagt tilnærmet de samme rammebetingelser som andre pensjonsordninger. Resultatregnskapet og balansen er således ikke Statens Pensjonskasses formelt avlagte regnskap. Det skal her kort redegjøres for de beregnede størrelsene. Nærmere omtale av forutsetningene de beregnede størrelsene bygger på, følger i notene nedenfor.

ESTIMERTE PREMIEINNTEKTER

Statens Pensjonskasse har en andel av aktive medlemmer som ikke betaler premie. Denne manglende premieinntekten dekkes i dag av tilskudd fra staten. I resultatregnskapet er det presentert estimerte premieinntekter for ikke-betalende medlemmer, til erstatning for statstilskudd for denne delen.

FORDRING STATSKASSEN/FIKTIVT FOND

- BEREGNET AVKASTNING FIKTIVT FOND

Statens Pensjonskasse er i dag ikke fondert. Det er beregnet et fiktivt fond blant annet med utgangspunkt i likvidmellomværende med statskassen og som motpost til de forsikringsmessige avsetningene. Dette fiktive fondet er en fordring på statskassen siden de forsikringsmessige avsetningene er en forpliktelse som påhviler staten. Statens Pensjonskasse får i dag ingen faktisk avkastning på denne fordringen/fiktive fondet, men mottar i stedet tilskudd fra staten for å dekke manglende inntekter. I resultatregnskapet er det presentert en beregnet avkastning på det fiktive fondet til erstatning for tilskuddet fra staten.

STATSTILSKUDD

Statstilskuddet i resultatregnskapet skal dekke opp underskuddet og det økte kapitaldekningskravet (årets resultat). Tilskuddet kan også ses på som en ekstraordinær premie for å tilfredsstille det beregnede kapitaldekningskravet pr. 31.12.2001.

Note 2 Regnskapsprinsipper

PENSJONSPREMIER

Pensjonspremier faktureres og inntektsføres 2 måneder etterskuddsvis.

RENTER

Renter inntektsføres etter hvert som de faktureres.

UTLÅN

Boliglån er bokført til pålydende verdi pr. 31.12.2001.

SAMMENLIGNINGSTALL RESULTAT

Statens Pensjonskasses driftsorganisasjon ble omdannet til forvaltningsbedrift med virkning fra 01.01.2001 og ble fra samme tidspunkt skilt ut økonomisk fra Statens Pensjonskasse. Det foreligger derfor ingen relevante sammenligningstall for år 2000. Det er heller ikke satt opp proforma sammenligningstall for resultatet.

Note 3 Premieinnbetalinger

Det er innbetalt kr 4 667 084 192 i premie fra medlemmene i 2001. Til sammenligning er det bokført premieinntekter med kr 4 949 584 878. Forskjellen mellom premieinntekter og premieinnbetalinger består av endringen i premier som er fakturert, men ikke betalt.

Note 4 Estimerte premieinntekter

Det er kun ca 55 % av de aktive medlemmene i Statens Pensjonskasse som betaler premie. For de aktive medlemmene som ikke betaler premie er det beregnet en estimert premie med utgangspunkt i antatt årslønn, premiesats og antall ikke betalende medlemmer. Estimert premieinntekt er inntektsført i regnskapet med kr 3 695 815 044.

Note 5 Statstilskudd

Driftsinntekter og inntekter fra finansielle eiendeler er ikke store nok til å dekke utbetaling av pensjonsytelser, driftskostnader, endring i forsikringsmessige avsetninger og økningen i kravet til kapitaldekning. For å dekke opp denne underdekningen er det i regnskapet inntektsført et statstilskudd på kr 1 298 018 137. Med et slikt statstilskudd vil ordningen ha en ansvarlig kapital tilsvarende kapitaldekningskravet på kr 461 365 447. Et slikt statstilskudd kan sammenlignes med en ekstraordinær innkalling av premie for å dekke opp underdekningen i pensjonskassen.

Note 6 Fordring statskassen/ fiktivt fond - avkastning av fiktivt fond

Statens Pensjonskasse har ingen midler plassert i verdipapirer utover det som er utlån til medlemmer. Det er med utgangspunkt i øvrige

balanseposter beregnet et fiktivt fond/fordring på statskassen. Det fiktive fondet er motpost blant annet til de forsikringsmessige avsetningene. Dette er forpliktelser som hviler på staten. Videre er det løpende mellomværende med Finansdepartementet en del av det fiktive fondet. Dette er å anse som et likvidmellomværende.

Det er beregnet en avkastning på fondet basert på saldo pr. 01.01.2001 og med en rentesats på 6,24 % som tilsvarer gjennomsnittlig rente i 2001 på 10-årig statsobligasjonslån. Beregnet avkastning på kr 13 061 178 911 er inntektsført i regnskapet.

Note 7 Pensjoner

Av utgiftsførte pensjoner utgjør kr 34 039 656 avskrivninger i forbindelse med for mye utbetalte pensjoner. Dette utgjør 3,4 promille av totalt utbetalte pensjoner.

Note 8 Forsikringsmessige avsetninger

Pensjonsfondet er lik påløpte pensjonsforpliktelser beregnet iht en realrente stor 2,9 % i gjennomsnitt, og det er forutsatt et AFP-uttak stort 50 %.

Pensjonsforpliktelsene er pr. 31.12.2001 fordelt på medlemsgruppene på følgende måte:

Aktive medlemmer	96 800 millioner kroner
Oppsatte medlemmer	23 500 millioner kroner
Pensjonister	101 200 millioner kroner
Totalt	221 500 millioner kroner

Inkludert i forpliktelse for aktive medlemmer er forpliktelse for AFP, stor 24 000 millioner kroner.

Forpliktelser for pensjonister er beregnet på faktisk bestand. For aktive og oppsatte medlemmer fremkommer forpliktelsene ved analyser og beregninger på representative utvalg av bestanden.

Administrasjonsfondet er beregnet som 4 % av de påløpte pensjonsforpliktelsene.

Sikkerhetsfondet er pr. 01.01.2001 avsatt iht 150 % av Kredittilsynets minstekrav. I 2001 ble minstekravet redusert til 20 % av opprinnelig

minstekrav. Pr. 31.12.2001 utgjør avsetningen til sikkerhetsfond 250 % av nytt minstekrav.

Note 9 Andre driftskostnader

Det er i 2001 utgiftsført kr 249 458 355 for kjøp av tjenester i forbindelse med administrasjon fra Statens Pensjonskasse, herunder kostnader til regnskapsføring og akkuratjenester. Diverse driftskostnader er utgiftsført med kr 168 429.

Note 10 Ansvarlig kapital/kapitaldekningskrav

Statens Pensjonskasse er i dag ikke underlagt Kredittilsynets kapitaldekningskrav. Det er likevel foretatt en beregning av kapitaldekningskravet med utgangspunkt i regnskapet pr. 31.12.2001. Det er forutsatt at det fiktive fondet vektes lik statsobligasjoner.

		Vekt	Vektet	Risikoveiet beregningsgrunnlag, 8 %
Fiktivt fond	220 018 890 152	0	0	0
Boliglån	10 627 613 167	0,5	5 313 806 584	425 104 527
Kundefordringer	892 571 950	0,5	446 285 975	35 702 878
Andre kortsiktige fordringer	10 145 160	0,5	5 072 580	405 806
Bankinnskudd	9 514 744	0,2	1 902 949	152 236
Totalt	231 558 735 173		5 767 068 088	461 365 447

Sum Statens Pensjonskasses fond og Annen egenkapital i balansen tilsvarer det beregnede kapitaldekningskravet pr. 31.12.2001.

Dersom man forutsetter at det fiktive fondet har en fordeling mellom aksjer og statsobligasjoner i forholdet 30/70 vil kapitaldekningskravet være som følger: (Se neste side)

Pensjon

Alderspensjon

Antall alderspensjonister har de siste årene vist en jevn økning. Dette har sammenheng med den ekspansjonen som skjedde i statssektoren og skoleverket særlig på sekstitallet.

Selv om antall medlemmer i stilling har stagnert de siste årene vil antall pensjonister fortsette å stige i årene fremover. Grovt sett regner man med en fordobling i løpet av de nærmeste 20 årene (se figur neste side).

Avtalefestet pensjon (AFP)

Innstrammingen i regelverket for avtalefestede pensjoner (AFP) som ble innført 1. august 2000 har medført en nedgang i antall nye tilfeller. Antallet løpende AFP-pensjonister fortsetter imidlertid å øke noe. Det meste av engangseffekten ved utvidelsen av ordningen er dermed tatt ut. Antall AFP-pensjoner kan likevel komme til å øke de nærmeste årene fordi større alderskull nærmer seg pensjonsalder. Det er nå en tendens til mindre uttak av delvis AFP-pensjon etter at regelverket for dette ble innskjerpet fra 1. august 2000.

Antall AFP-pensjonister fordelt på alder og pensjonsgrad

	ALDER							Total
	62	63	64	65	66	67		
Pensjonsgrad 10	1	7	3	13	14		38	
20	78	160	180	96	56	4	574	
30	23	23	8	3	3		60	
40	159	457	497	261	177	8	1 559	
50	36	67	29	12	8	1	153	
60	2	7	8	6	2		25	
100	675	973	1 029	1 343	1 279	120	5 419	
Total	974	1 694	1 754	1 734	1 539	133	7 828	

Spesiell førtidspensjon

Spesiell førtidspensjon er en type pensjonering som brukes i en tidsbegrenset periode av enkelte virksomheter som er i en ekstraordinær nedbemanningssituasjon. Disse ordningene fastsettes ved stortingsvedtak, og gir de ansatte anledning til å gå av med pensjon fra fylte 60 år. Antall pensjonister med spesiell førtidspensjon har gått ned de siste årene, også i år 2001. Det er nå imidlertid en tendens til at antall nye pensjoner av denne typen øker på grunn av de store omstillingene i Forsvaret. Tidligere ansatte i Forsvaret utgjør nå over halvparten av alle spesielle førtidspensjoner, mens det tidligere var flest fra de store fristilte forretningsvirksomhetene.

Uførepensjon

Antall uførepensjoner øker fortsatt kraftig, også relativt sett. Utviklingen de siste tre årene kan tyde på at den nedbremsingen vi så av nye uføretilfeller på begynnelsen av nittitallet var midlertidig. Dette støttes av tilsvarende utvikling i andre tjenestepensjonsordninger samt i Folketrygden. Det er nå innført en rekke tiltak som skal redusere tilgangen på nye uførepensjoner, samt få til en reaktivering av eksisterende uførepensjonister. Det er imidlertid usikkert i hvor stor grad dette vil redusere tilgangen i Statens Pensjonskasse.

Etterlattepensjon (ektefellepensjon og barnepensjon)

I år 2001 observerte vi en liten økning i antall ektefellepensjoner. Den langsiktige trenden er at antall ektefellepensjoner øker noe, men mye mindre enn andre pensjoner. Dette har delvis sammenheng med at andelen kvinner har økt i offentlig sektor (kvinner lever i gjennomsnitt lenger enn menn).

Antall barnepensjoner har hatt en svak oppgang i absolutt antall i år 2001. Tendensen de siste årene har vært en svak nedgang.

Det ble fra 1. januar 2001 innført nye nettopensjoner for etterlatte (både ektefelle og barn) som på sikt vil erstatte de tidligere brutto-

		Vekt	Vektet	Risikoveiet beregningsgrunnlag, 8 %
Fiktivt fond, 30 % andel aksjer	65 616 261 604	1	65 616 261 604	5 249 300 928
Fiktivt fond, 70 % statsobligasjoner	153 104 610 411	0	0	0
Årets statstillskudd plassert i statsobligasjoner	1 298 018 137	0	0	0
Sum fiktivt fond	220 018 890 152			
Boliglån	10 627 613 167	0,5	5 313 806 584	425 104 527
Kundefordringer	892 571 950	0,5	446 285 975	35 702 878
Andre kortsiktige fordringer	10 145 160	0,5	5 072 580	405 806
Bankinnskudd	9 514 744	0,2	1 902 949	152 236
Totalt	231 558 735 173		71 383 329 692	5 710 666 375

Note 11 Ansatte

Det er ingen ansatte i forsikringsordningen Statens Pensjonskasse. Virksomheten administreres av SPK Forvaltningsbedrift.

Note 12 Bolig- og forretningslån

Statens Pensjonskasse yter lån til sine medlemmer. Boliglån er bokført til pålydende verdi pr. 31.12.2001. Det foretas ingen tapsavsetning på utlån, da tapene for utlånsvirksomheten erfaringsmessig er meget små.

Rentesatsen var pr. 31.12.2001 6,5 %.

Tap mv på utlån 2001	
Avskrevet hovedstol	360 997
Avskrevet renter og omkostninger	45 285
Innbetalt tidl. avskrevet	-106 599
Differanse ved sluttoppgjør	7 550
Sum	307 233

Note 13 Kundefordringer

Kundefordringer er bokført med kr 892 571 950 og består av:

Kundefordringer:	886 964 966
Kundefordringer lån:	5 606 984
	892 571 950

Kundefordringer er bokført til pålydende verdi pr. 31.12.2001.

Note 14 Utbetalt ventelønn/vartpenger

Statens Pensjonskasse administrerer ventelønns- og vartpengeordningen i staten. Ventelønn er hjemlet i tjenestemannsloven, mens vartpenger er hjemlet i lov om Statens Pensjonskasse. Utbetalt ventelønn og vartpenger er ført som driftskostnader i regnskapet. Fra 01.01.2002 er administrasjonen av ventelønnsordningen overført Aetat.

Forsikring

pensjonene. De lange overgangreglene (særlig for ektefeller) gjør at denne innfasingen skjer over flere tiår.

Pensjonsnivået i 2001

Bruttonivået på pensjonene blir regulert med folketrygdens grunnbeløp (G). I 2001 økte grunnbeløpet med 4,6 prosent. Det har de siste årene vært en tendens til en høyere regulering av grunnbeløpet etter kritikk om at det ble underregulert i forhold til lønnsveksten i samfunnet ellers. Nettonivået på pensjonen vil også for de fleste bli regulert omtrent som grunnbeløpet. Pensjonister med svært lav bruttopensjon kan imidlertid risikere å få samordnet bort hele pensjonen.

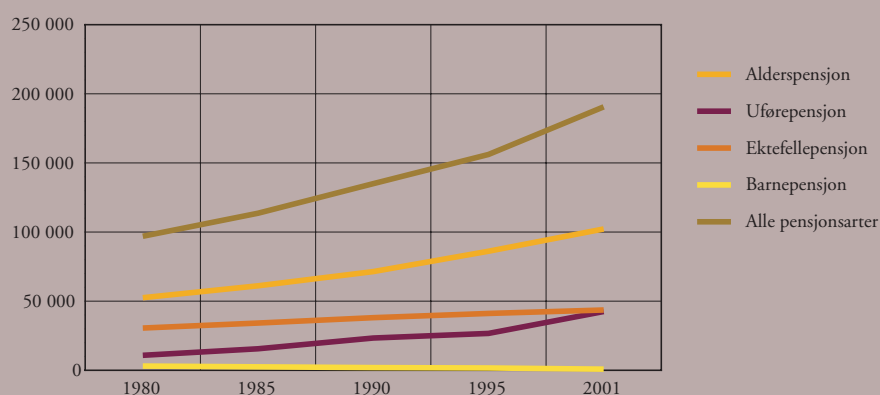
Vartpenger

Medlemmer i Statens Pensjonskasse som er ansatt i ikke-statlige virksomheter omfattes vanligvis av vartpengeordningen som er gitt i lov om Statens Pensjonskasse. Vartpengeordningen har til hensikt å være en trygghet

for arbeidstakere ved uforskyldt oppsigelse, det vil si oppsigelse på grunn av over-tallighet eller lignende. For å ha rett til vartpenger må arbeidstakeren ha minst fire års sammenhengende medlemskap i Statens Pensjonskasse. Vartpengeordningen

gjør også at man ved uforskyldt oppsigelse kan få fortrinnsrett til annen stilling innen egen virksomhet i inn-til ett år etter at man mister sin opprinnelige jobb. Ved årsskiftet mottok 419 personer vartpenger, mot 208 ved forrige årsskifte.

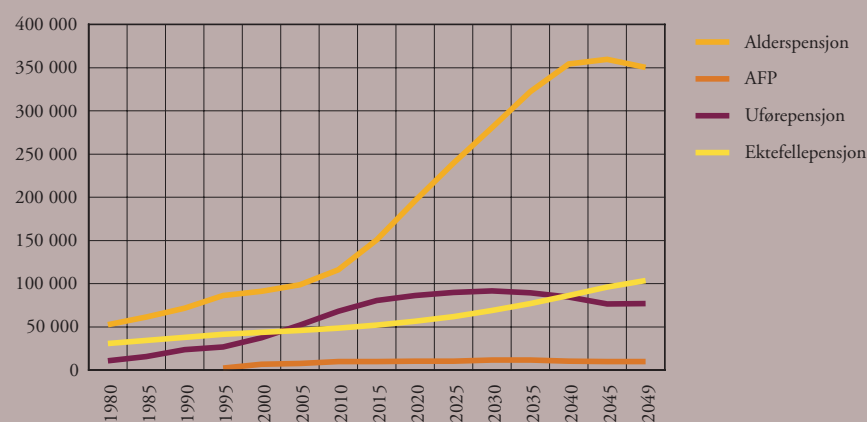
Historisk utvikling antall pensjonister

Prognose: Antatt utvikling i antall pensjonister i Statens Pensjonskasse

Eldrebølgen vil ramme tungt:

- Vi vil gå fra 180 000 til 300 000 pensjonister de neste 15 årene.
- Effekten for Statens Pensjonskasse vil bli «dobbel» på grunn av demografisk utvikling og utbyggingen i offentlig sektor.
- Økningen de neste 15 årene vil bli dobbelt så stor som økningen de foregående årene.

Yrskesskadeforsikring

Alle som utfører arbeid i arbeidsgivers tjeneste er omfattet av lov om yrkesskadeforsikring. Denne loven sikrer arbeidstakere erstatning for skader eller sykdom som skyldes yrkesskade. Den gir også de etterlatte rett til erstatning dersom en arbeidstaker dør som følge av skaden/sykdommen. Det er helt avgjørende for retten til å få yrkesskadeerstatning at det er årsakssammenheng mellom skaden og uførheten eller dødsfallet.

Arbeidstakere som omfattes av hovedtariffavtalen i staten er i tillegg dekket av denne avtalens bestemmelser om ytelse ved yrkesskade. Statens Pensjonskasse behandler saker om yrkesskadeerstatning til statsansatte både etter loven og etter tariffavtalen.

Forsikringspremien beregnes særskilt for hver enkelt virksomhet, og er avhengig av hvilke yrkesgrupper som er ansatt i virksomheten og hvor høy risikoen for skade antas å være i disse gruppene.

I 2001 mottok vi 805 skademeldinger om yrkesskade

eller yrkessykdom. Av disse er 614 avsluttet uten utbetaling, blant annet fordi det ikke foreligger noen skade som gir rett til erstatning. Det ble i 2001 utbetalt erstatning i 166 saker. Den samlede utbetalingen var på ca. 42 millioner kroner, det vil si ca. 255 000 kroner i gjennomsnitt.

Den laveste utbetalingen var på 112 kroner, mens den høyeste var på over 1,8 millioner kroner.

Ved utgangen av 2001 hadde vi 409 saker som fortsatt var under behandling. I de fleste av disse sakene er skadens omfang ikke klarlagt, for eksempel fordi prognosen for uførhet er svært usikker. I en lang rekke av disse sakene er deler av erstatningsbeløpet utbetalt.

Gruppelivsforsikring

Når en statsansatt som er omfattet av hovedtariffavtalen i staten dør, utbetales et engangsbeløp til de etterlatte, uavhengig av om dødsfallet skjer på arbeid eller i fritid. Det spiller heller ingen rolle hva som er årsak til dødsfallet. Engangsbeløpet kommer i tillegg til en eventuell etterlattepensjon.

Virksomheter med medlem-skap i Statens Pensjonskasse, men som ikke kommer inn under hovedtariffavtalen, kan også inngå særskilt avtale om gruppelivsforsikring for sine ansatte. Størrelsen på forsikringsbeløpet er avhengig av avdødes alder. Hovedregelen er at beløpet nedtrappes fra maksimum 10 G (dersom avdøde var 50 år eller yngre) til minimum 5 G (dersom avdøde var 60 år eller eldre).

Premien dekkes av arbeidsgiver, mens den enkelte arbeidstaker skattes for for-delen av å være gratis forsikret.

I 2001 ble det utbetalt forsikringsbeløp etter 243 personer. Til sammen betalte vi ut 75,3 millioner kroner.

Hvis den forsikrede ikke etterlater seg ektefelle, samboer eller barn under 25 år, utbetales det 2 G til dødsboet. Det ble i år 2001 utbetalt erstatninger til 65 dødsbo. Gjennomsnittlig beløp der erstatningen ikke gikk til dødsboet, var på 374 000 kroner.

Tabellen viser utviklingen i antall gruppelivsutbetalinger fra 1990 og frem til og med 2001.

År	Antall personer	Samlet utbetaling (mill. kroner)
1990	410	48,5
1991	401	48,0
1992	367	60,5
1993	353	69,3
1994	365	76,8
1995	363	72,1
1996	264*	59,2*
1997	312	73,0
1998	281	73,5
1999	276	77,7
2000	293	80,6
2001	243	75,3

* De lave tallene for 1996 skyldes at noen virksomheter med relativt mange ansatte, valgte å melde seg ut av ordningen dette året.

Foto: Getty Images

Lån

Låneordningen i Statens Pensjonskasse er et tilbud til alle medlemmer og pensjonister i Statens Pensjonskasse. Låneformålene er kjøp og ombygging/utvidelse av bolig, samt refinansiering av boliglån.

Renten på lån i Statens Pensjonskasse følger normalrenten for rimelige lån i arbeidsforhold med et tillegg på 0,5 prosentpoeng. Renten har i hele 2001 vært 6,5 prosent.

Blant annet som følge av tariffoppgjøret i mai 2000 hvor lånerammen økte fra 350 000 til 500 000 kroner, mottok Statens Pensjonskasse annet halvår dette året 18 687 lånesøknader. I 2001 mottok man totalt 11 676 søknader om lån.

På grunn av den store søknadsinngangen var saksbehandlingstiden for refinansiering en periode

opp mot ni måneder, men har gjennom mesteparten av 2001 vært seks måneder. Statens Pensjonskasse har gjennom hele 2001 kjøpt bistand fra DnB og Lindorff til behandling av refinansieringssøknader. Saksbehandlingstiden for søknad om lån til kjøp av ny bolig har vært én måned fra søknadmottak. På grunn av stor pågang var imidlertid behandlingstiden for dette låneformålet to måneder i januar/februar 2001.

Totalt utbetalte Statens Pensjonskasse 13 713 lån i 2001. Som følge av betydelig økning i arbeidsmengde, har bemanningen gjennom året økt vesentlig, slik at man ved årets utgang var 27 ansatte i låneseksjonen.

Samlet utlånt beløp var ved utgangen av året 10,62 milliarder kroner, en økning på 76 prosent i forhold til 2000. Antall lån har økt

med 28 prosent, fra 26 566 til 34 069. Gjennomsnittlig restgjeld har økt fra 227 283 kroner til 311 824 kroner, det vil si en økning på 37 prosent. En stor del av økningen i utlånt beløp skyldes økningen i lånerammen, mens økningen i gjennomsnittlig restgjeld også i 2001 må tilskrives innfrielse av mange gamle lån med lav restgjeld.

I 2001 avskrev Statens Pensjonskasse 405 612 kroner i misligholdte lån, hvilket utgjør 0,04 promille av samlet utlånt beløp.

Ventelønn

Ventelønn

Ventelønnsordningen ble fra 1. januar 2002 overført fra Statens Pensjonskasse til Aetat. Samtidig vurderes det til dels store endringer i reglene rundt ytelsen.

Ventelønn skal gi økonomisk trygghet ved oppsigelse, ved at den gir kompensasjon for uforskyldt tap av arbeidsinntekt og reduserer de økonomiske skadevirkningene for den enkelte. Samtidig opprettholder ventelønnsmyndighetene retten til pensjon som om de fortsatt var ansatt i medlemsberettiget stilling. Dessuten medfører ventelønnen en utvidet fortrinnsrett til annet arbeid

ved at ventelønsmottakere har fortrinnsrett til annen passende stilling i hele det statlige arbeidsmarkedet så lenge de mottar ventelønn.

For å få ventelønn skal man være registrert som reell arbeidssøker hos Aetat, og man må være villig til å ta høvelig arbeid.

I løpet av 2001 økte antallet ventelønsmottakere fra 2 274 til 2 638.

Ventelønnsberettigede pr. 31.12.2001, fordelt på kjønn og alder

Totalt antall	Kvinner	Menn	Yngre enn 40 år	40-49 år	50-59 år	60 år og eldre
2 638	1 588	1 050	83	317	1 367	871

Bevegelse i utlånsmassen 2001

	Antall	Beløp i tusen kroner	Gjennomsnittlig restgjeld
Beholdning pr. 31.12.00	26 566	6 038 008	227 283
Beholdning pr. 31.12.01	34 069	10 623 948	311 840

BESTANDSSTATISTIKK

TABELL A

Utbetalte pensjoner 2001

Beløp i millioner kroner

Pensjonsart		Brutto utbetalt		Samordnings- % fradrag		Netto utbetalt	
			%		%		%
Alderspensjon	Menn	8 954,4	39,5 %	5 083,9	41,6 %	3 870,5	37,2 %
	Kvinner	3 889,6	17,2 %	2 371,6	19,4 %	1 518,0	14,6 %
	Totalt	12 844,0	56,7 %	7 455,5	61,0 %	5 388,5	51,8 %
Avtalefestet pensjon	Menn	695,2	3,1 %	3,9	0,0 %	691,3	6,6 %
	Kvinner	435,4	1,9 %	3,8	0,0 %	431,6	4,1 %
	Totalt	1 130,6	5,0 %	7,7	0,0 %	1 122,9	10,7 %
Spesiell førtidspensjon	Menn	206,5	0,9 %	1,6	0,0 %	204,9	2,0 %
	Kvinner	106,0	0,5 %	3,5	0,0 %	102,5	1,0 %
	Totalt	312,5	1,4 %	5,1	0,0 %	307,4	3,0 %
Uførepensjon	Menn	1 912,5	8,4 %	1 220,3	10,0 %	692,2	6,6 %
	Kvinner	2 594,2	11,5 %	1 496,7	12,2 %	1 097,5	10,5 %
	Totalt	4 506,7	19,9 %	2 717,0	22,2 %	1 789,7	17,1 %
Ektefellepensjon	Menn	133,5	0,6 %	84,5	0,7 %	49,0	0,5 %
	Kvinner	3 650,8	16,1 %	1 966,8	16,1 %	1 684,0	16,2 %
	Totalt	3 784,3	16,7 %	2 051,3	16,8 %	1 733,0	16,7 %
Barnepensjon	Menn	35,5	0,2 %	0,2	0,0 %	35,3	0,3 %
	Kvinner	37,3	0,1 %	0,0	0,0 %	37,3	0,4 %
	Totalt	72,8	0,3 %	0,2	0,0 %	72,6	0,7 %
Sum	Menn	11 937,6	52,7 %	6 394,4	52,3 %	5 543,2	53,2 %
	Kvinner	10 713,3	47,3 %	5 842,4	47,7 %	4 870,9	46,8 %
	Totalt	22 650,9	100,0 %	12 236,8	100,0 %	10 414,1	100,0 %

TABELL B

Antall pensjoner

Pr. 31.12.2001

Pensjonsart	Menn		Kvinner		Totalt	
	2000 antall	%	2001 antall	%	2000 antall	%
Ordinær alderspensjon	52 649	69,4 %	53 678	68,3 %	37 235	35,0 %
Avtalefestet pensjon	4 245	5,6 %	4 358	5,5 %	3 213	3,0 %
Spesiell førtidspensjon	1 014	1,3 %	987	1,3 %	710	0,7 %
Uførepensjon	13 346	17,6 %	14 368	18,3 %	25 169	23,7 %
Ektefellepensjon *)	3 750	5,0 %	4 211	5,4 %	39 099	36,8 %
Barnepensjon *)	849	1,1 %	939	1,2 %	898	0,8 %
Alle pensjonsarter	75 853	100,0 %	78 541	100,0 %	106 324	100,0 %

*) Kjønn er for pensjonsmottaker, se også tabell G og H

TABELL C

Gjennomsnittlige årlige pensjoner 2001

Pensjonsart	Gjennomsnittlig brutto årlig pensjon			Gjennomsnittlig netto årlig pensjon		
	Menn	Kvinner	Totalt	Menn	Kvinner	Totalt
Alderspensjon	171 858	103 896	143 136	72 594	40 031	58 832
Avtalefestet pensjon	166 076	129 844	150 015	164 343	127 914	148 195
Spesiell førtidspensjon	205 017	160 877	187 720	201 992	153 805	183 109
Uførepensjon	140 189	97 970	112 237	49 635	40 358	43 493
Ektefellepensjon	33 550	94 764	88 882	11 903	43 420	40 391
Barnepensjon	41 208	41 502	41 358	38 025	38 002	38 013

Beregnet på aktuell bestand desember 2001

TABELL D

Bestandsbevegelse

		Alders- og tidligpensjon	Uførepensjon	Ektefellepensjon	Barnepensjon
	Bestand 31.12.00	99 066	38 515	42 849	1 747
Tilgang	Samlet tilgang	7 955	7 090	3 437	444
Avgang	Samlet avgang	4 602	3 088	2 463	271
	Bestandsøkning i 2001	3 353	4 002	974	173
	Bestand 31.12.2001	102 419	42 517	43 823	1 920

TABELL E

Alderspensjon 2001 (fordelt på aldersgrenser)

Aldersgrenser	Menn	Kvinner	Totalt
52 år	75	0	75
55 år	6	57	63
60 år	7 801	252	8 053
63 år	289	1 493	1 782
65 år	12 430	9 629	22 059
66 år	9	3	12
67 år	119	159	278
68 år	8 023	2 847	10 870
70 år	30 271	28 956	59 227
Totalt	59 023	43 396	102 419

TABELL F

Uførepensjoner 2001 (fordelt på uføregrad)

	Menn	Kvinner	Totalt
25 %	58	370	428
50 %	1 808	5 378	7 186
75 %	43	80	123
100 %	11 599	18 414	29 963
Andre uføregrader	910	3 907	4 817
Totalt	14 368	28 149	42 517

TABELL G

Barnepensjoner 2001 (fordelt på type barnepensjon)

	Etter menn	Etter kvinner	Totalt
Barnepensjon Enkel (brutto)	817	342	1 159
Forhøyet (brutto)	394	157	551
Nettopensjoner	122	88	210
Totalt	1 333	587	1 920

TABELL H

Ektefellepensjon 2001 (fordelt på inntektsprøvde/ikke-inntektsprøvde)

	Menn	Kvinner	Totalt
Inntektsprøvde pensjoner	4 175	1 560	5 735
Ikke-inntektsprøvde pensjoner	0	38 019	38 019
Nettopensjoner	36	33	69
Totalt	4 211	39 612	43 823

PENSJONSORDNINGEN FOR STATSRAÅDER

Ytelser

Alderspensjon for en statsråd som har tre års tjenestetid utgjør 42 prosent av den årlige bruttolønn til enhver tid. For hvert tjenesteår over tre, økes proSENTSatsen med fem. Toppsatsen er 57 prosent etter seks tjenesteår.

For uførepensjoner og etterlattepensjoner gjelder samme regler som i Statens Pensjonskasse. Ytelsene er samordningspliktige. Statsrådspensjonen blir derfor redusert når det samtidig blir utbetalt annen offentlig tjenstepensjon eller pensjon fra folketrygden.

Finansiering

Statsråder skal betale pensjonsinnskudd med to prosent av bruttogodtgjørelsen. Eventuelt innskudd som for samme tidsrom betales etter lov om Statens Pensjonskasse går til fradrag. Pensjonsutgiftene dekkes for øvrig over statsbudsjettet.

Pensjonsordningen for statsråder

<i>Pr. 31.12.2001</i>		Antall	Brutto	Samordningsfradrag	Netto
Alders- og uførepensjon	Menn	48	14 126 592	8 990 652	5 135 940
	Kvinner	10	3 094 980	1 635 384	1 459 596
	Totalt	58	17 221 572	10 626 036	6 595 536
Etterlattepensjon	Menn	26	4 657 260	3 179 904	1 477 356
	Kvinner	1	118 440	5 460	112 980
	Totalt	27	4 775 700	3 185 364	1 590 336
Sum	Menn og deres etterlatte	69	18 783 852	12 170 556	6 613 296
	Kvinner og deres etterlatte	11	3 213 420	1 640 844	1 572 576
	Totalt	80	21 997 272	13 811 400	8 185 872

Notater:

Notater:

Postboks 5364 Majorstuen
0304 Oslo
Tlf.: 22 24 15 00
Faks: 22 24 15 01
www.spk.no